

Vec C-252/19

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

20. marec 2019

Vnútroštátny súd:

Sąd Rejonowy w Opatowie

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

31. január 2019

Žalobkyňa:

QL S.A. w B.

Žalovaný:

C.G.

PRACOVNÝ DOKUMENT

Predmet konania vo veci samej

Konanie o vydanie platobného rozkazu vedené pred vnútroštátnym súdom sa týka nárokov žalobkyne, QL S.A. w B voči dlžníčke ako spotrebiteľke (ďalej len „žalovaná“) na zaplatenie sumy, ktorá sa má zaplatiť na základe blanko zmenky vystavenej spotrebiteľkou na účely zabezpečenia zmluvy o pôžičke.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Výklad článku 3 písm. g) a článku 22 ods. 1 smernice 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS s ohľadom na právny inštitút „maximálnej výšky nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov“, ktorý sa uplatňuje vo vnútroštátnom práve a matematický vzorec pre výpočet výšky týchto zmluvných nákladov.

Prejudiciálna otázka

Majú sa ustanovenia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS, najmä článok 3 písm. g) a článok 22 ods. 1 tejto smernice vykladať v tom zmysle, že uvedené ustanovenia bránia tomu, aby sa vo vnútroštátnom právnom poriadku zakotvil právny inštitút „maximálnej výšky nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov“ a matematický vzorec na výpočet výšky týchto nákladov podľa článku 5 bodu 6a v spojení s článkom 36a ustawy z 12. mája 2011 r. o kredycie konsumenckim (zákon z 12. mája 2011 o spotrebiteľskom úvere, konsolidované znenie, Dz.U. z roku 2018, položka 993), ktoré umožňujú k nákladom súvisiacim so zmluvou o úvere, ktoré je povinný znášať spotrebiteľ (celkové náklady úveru), pripočítať aj náklady na hospodársku činnosť podnikateľa?

Uvedené ustanovenia práva Spoločenstva

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS, článok 3 písm. g), článok 22 ods. 1

Uvedené ustanovenia vnútroštátneho práva

Ustawa o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. (zákon z 12. mája 2011 o spotrebiteľskom úvere, konsolidované znenie, Dz.U. z roku 2018, položka 993, ďalej len „zákon o spotrebiteľskom úvere“):

Článok 5 bod 6 zákona o spotrebiteľskom úvere – celkové náklady spojené s úverom – všetky náklady, ktoré je spotrebiteľ povinný znášať v súvislosti so zmluvou o úvere, najmä:

- a) úroky, poplatky, provízie, dane a marže, pokiaľ sú úverovému veriteľovi známe, ako aj
- b) náklady súvisiace s doplnkovými službami, najmä poistením, ak sa vyžadujú pre poskytnutie úveru alebo pre poskytnutie úveru za navrhovaných podmienok, s výnimkou notárskych poplatkov, ktoré znáša spotrebiteľ;

Článok 5 bod 6a zákona o spotrebiteľskom úvere – náklady spojené s úverom odlišné od úrokov – všetky náklady, ktoré spotrebiteľ znáša v súvislosti so zmluvou o spotrebiteľskom úvere, okrem úrokov;

Článok 5 bod 7 zákona o spotrebiteľskom úvere – celková výška úveru – maximálna výška všetkých peňažných prostriedkov, s výnimkou úverových nákladov spojených s úverom, ktoré úverový veriteľ poskytne úverovému dlžníkovi na základe zmluvy o úvere, a v prípade zmlúv, v ktorých sa neuvádza takáto maximálna výška, suma všetkých peňažných prostriedkov, okrem úverových nákladov spojených s úverom, ktoré úverový veriteľ poskytne dlžníkovi na základe zmluvy o úvere.

Článok 5 bod 8 zákona o spotrebiteľskom úvere – celková suma, ktorú je spotrebiteľ povinný zaplatiť – súčet celkových nákladov spojených s úverom a celkovej výšky úveru.

Článok 36a ods. 1 zákona o spotrebiteľskom úvere: maximálna výška nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov sa vypočíta podľa tohto vzorca:

$$MPKK \geq (K \times 25 \%) + (K \times N/R \times 30 \%)$$

pričom jednotlivé znaky majú tento význam:

MPKK – maximálna výška nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov,

K – celková výška úveru;

n – doba splácania vyjadrená v dňoch,

R – počet dní v roku.

Článok 36a ods. 2 zákona o spotrebiteľskom úvere: náklady spojené s úverom odlišné od úrokov nesmú počas celej doby, na ktorú bol úver poskytnutý, presiahnuť celkovú výšku úveru.

Článok 36 ods. 3 zákona o spotrebiteľskom úvere: na náklady spojené s úverom odlišné od úrokov, ktoré vyplývajú zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere, si

nemožno uplatniť nárok v rozsahu, v akom presahujú maximálnu výšku nákladov spojených s úverom odlišné od úrokov podľa odseku 1 alebo celkovú výšku úveru.

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Občiansky zákonník z 23. apríla 1984, Dz.U. z roku 2018, položka 1025, konsolidované znenie, ďalej len „OBZ“)

Článok 359 OBZ - Kapitálové úroky

§ 1. Povinnosť platiť kapitálové úroky z peňažnej sumy vzniká len v tom prípade, ak takáto povinnosť vyplýva z právneho úkonu, zákona, súdneho rozhodnutia alebo z rozhodnutia iného zodpovedného orgánu.

§ 2. Ak výška úrokov nie je určená iným spôsobom, vzniká povinnosť platiť zákonné úroky vo výške referenčnej sadzby Narodowego Banku Polskiego (Poľská národná banka, Poľsko) zvýšenej o 3,5 percentuálneho bodu.

§ 2¹ Maximálna sadzba úrokov určených prostredníctvom právneho úkonu nesmie presiahnuť dvojnásobok ročnej zákonnej úrokovej sadzby (maximálna úroková sadzba).

§ 2². Ak úroková sadzba určená prostredníctvom právneho úkonu presiahne maximálnu úrokovú sadzbu, vznikne povinnosť platiť len maximálnu úrokovú sadzbu.

§ 2³. Ustanovenia o maximálnej úrokovej sadzbe nemožno zmluvne obmedziť ani vylúčiť, a to ani vtedy, ak bolo zvolené zahraničné právo. V takomto prípade platia zákonné ustanovenia.

Článok 481 OBZ – úroky za omeškanie s poskytnutím plnenia

§1 Ak sa dlžník dostane do omeškania s poskytnutím peňažného plnenia, môže veriteľ za dobu omeškania požadovať úroky, a to aj vtedy, ak mu nevznikla škoda alebo ak omeškanie spôsobili okolnosti, za ktoré dlžník nezodpovedá.

§ 2. Ak výška sadzby úrokov z omeškania nebola určená, vzniká povinnosť platiť zákonné úroky vo výške referenčnej sadzby Poľskej národnej banky zvýšenej o 5,5 percentuálneho bodu. Ak sa však na pohľadávku uplatní vyššia úroková sadzba, má veriteľ právo požadovať úroky z omeškania vo výške tejto vyššej úrokovej sadzby.

§ 2¹. Výška úrokov z omeškania nesmie presiahnuť dvojnásobok zákonnej ročnej úrokovej sadzby (maximálna sadzba úrokov z omeškania).

§ 2². Ak úroky z omeškania presiahnu maximálnu sadzbu úrokov z omeškania, vznikne povinnosť zaplatiť len túto maximálnu sadzbu úrokov z omeškania.

§ 2³. Ustanovenia o maximálnej sadzbe úrokov z omeškania nemožno zmluvne obmedziť, ani vylúčiť, a to ani vtedy, ak bolo zvolené zahraničné právo. V takomto prípade platia zákonné ustanovenia.

Oznámenie Ministra Sprawiedliwości (Minister spravodlivosti, Poľsko) zo 7. januára 2016 o výške zákonných úrokov (M.P.2016.46)

V súlade s článkom 359 § 4 zákona z 23. apríla 1964 – Občianskeho zákonníka (Dz. U. z roku 2014, položka 121 v znení zmien a doplnení) sa oznamuje, že s účinnosťou od 1. januára 2016 sa výška zákonných úrokov stanovuje na 5 % ročne.

Oznámenie Ministra sprawodlivosti zo 7. januára 2016 o výške zákonných úrokov z omeškania (M.P. 2016.47)

V súlade s článkom 481 § 24 zákona z 23. apríla 1964 – Občianskeho zákonníka (Dz. U. z roku 2014, položka 121 v znení zmien a doplnení) sa oznamuje, že s účinnosťou od 1. januára 2016 sa výška zákonných úrokov z omeškania stanovuje na 7 % ročne.

Zhrnutie skutkového stavu a konania

Žalobkyňa uzatvorila so žalovanou 31. augusta 2016 zmluvu o pôžičke (zmluvu o spotrebiteľskom úvere), na základe ktorej bola žalovaná povinná zaplatiť sumu 10 764,00 PLN spolu so zmluvnými úrokmi vo výške 9,81 % ročne. Túto sumu tvorila celková suma pôžičky (celková suma všetkých peňažných prostriedkov, ktoré sa poskytli úverovému dlžníkovi) vo výške 5 000,00 PLN, ako aj celkové náklady spojené s úverom vo výške 5 764,00 PLN, do ktorých bol zahrnutý poplatok za poskytnutie pôžičky (129,00 PLN), provízia (3 939 PLN), poplatok za službu „tvoj balík“ (900 PLN) a zmluvné úroky z kapitálu za celú dobu trvania zmluvy (796 PLN). Skutočná ročná úroková sadzba predstavovala 77,77 %. Zmluva bola uzatvorená na dobu 3 rokov

Maximálna sadzba nákladov spojených s úverom, ktoré nezávisia od výšky úroku upravená v tejto zmluve predstavovala sumu 4 968 PLN a zahŕňala poplatok za poskytnutie pôžičky (129,00 PLN), províziu (3 939,00 PLN) a odplatu za službu „tvoj balík“ (900 PLN). Výška týchto nákladov bola vypočítaná v súlade so vzorcom upraveným v článku 36a zákona o spotrebiteľskom úvere a zmluvné strany si ju individuálne nedohodli.

Samotná zmluva vychádza z pripraveného vzoru a vrátenie pôžičky bolo zabezpečené prostredníctvom blanko zmenky. Žalobkyňa vypovedala zmluvu pre nezaplatenie dohodnutých splátok pôžičky.

Žalobkyňa podala na vnútroštátny súd proti žalovanej žalobu o zaplatenie sumy 5 293,71 PLN spolu so zákonnými úrokmi z omeškania a zároveň v rámci žaloby na základe vystavenej blanko zmenky požiadala o vydanie platobného rozkazu

v rozkaznom konaní. Na výzvu súdu predložila žalobkyňa zmluvu o pôžičke, dohodu o splátkach a zmenkové vyhlásenie.

Hlavné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

Žalobkyňa vo svojom podaní z 19. decembra 2018 uviedla, že zmluva o pôžičke je zmluvou o spotrebiteľskom úvere v zmysle zákona o spotrebiteľskom úvere a že sa v rámci jej obsahu zohľadnili zmeny zákona o spotrebiteľskom úvere, najmä čo sa týka článku 36a zákona o spotrebiteľskom úvere, ktorý upravuje maximálnu sadzbu nákladov odlišných od úrokov. Požadované sumy vyplývajúce z poplatku za poskytnutie úveru, provízie a odplaty za službu „tvoj balík“ nepresahujú maximálnu výšku sadzby nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov. Zákonodarca považoval náklady v tejto výške za maximálnu sadzbu, t. j. za náklady, ktoré zákon povoľuje a ktoré sú odôvodnené nákladmi a rizikom prevádzkovania finančnej inštitúcie.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS bola do vnútroštátneho právneho poriadku prevzatá na základe zákona o spotrebiteľskom úvere z 12. mája 2011 (ďalej len „zákon o spotrebiteľskom úvere“).

V súlade s odôvodnením 9 spočíva cieľ tejto smernice a stanovenej požiadavky úplnej harmonizácie v tom, aby sa všetkým spotrebiteľom v Spoločenstve zabezpečila vysoká a rovnocenná úroveň ochrany ich záujmov a aby sa vytvoril skutočný vnútorný trh. Členské štáty by preto nemali mať možnosť zachovať alebo zaviesť iné vnútroštátne ustanovenia ako ustanovenia tejto smernice. Takéto obmedzenie by sa však malo uplatňovať len na ustanovenia harmonizované touto smernicou. Podľa odôvodnenia 10 smernice rozsah harmonizácie určujú vymedzenia pojmov v tejto smernici. Povinnosť členských štátov vykonávať ustanovenia tejto smernice by sa preto mala obmedziť len na rozsah pôsobnosti určený týmto vymedzením pojmov.

V článku 22 ods. 1 tejto smernice bola výslovne zakotvená nevyhnutnosť tejto harmonizácie. Podľa tohto ustanovenia si členské štáty vzhľadom na to, že táto smernica obsahuje harmonizované ustanovenia, nesmú zachovať ani zaviesť vo svojom vnútroštátnom práve ustanovenia, ktoré sa odchyľujú od ustanovení tejto smernice.

Ustanovenia, na základe ktorých bol do zákona o spotrebiteľskom úvere začlenený právny inštitút [nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov], nadobudli účinnosť 11. marca 2016. Ich cieľom bolo zvýšiť úroveň ochrany spotrebiteľov využívajúcich finančné služby spoločností poskytujúcich spotrebiteľské úvery, na ktoré sa nevzťahuje povinnosť zadovážiť si povolenie

Komisja Nadzoru Finansowego (Komisia finančného dohľadu, Poľsko). Tento cieľ sa mal zabezpečiť prijatím právnej úpravy, ktorou sa obmedzila možnosť požadovať v rámci zmlúv o pôžičke a úverových zmlúv neprimerané poplatky, provízie a úroky. Podnikatelia síce dodržiavajú právnu úpravu týkajúcu sa maximálnej výšky úrokov, zároveň si však ponechávajú vysoké provízie a doplnkové poplatky, ktoré nezávisia od výšky úroku. V dôsledku takýchto praktík prevyšujú celkové náklady úverových služieb často výšku prijatej pôžičky alebo úveru.

Podľa článku 5 bodu 6a zákona o spotrebiteľskom úvere sa za náklady spojené s úverom odlišné od úrokov považujú všetky náklady, ktoré spotrebiteľ znáša v súvislosti so zmluvou o spotrebiteľskom úvere, okrem úrokov. Smernica neupravuje právny inštitút nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov. Do článku 3 písm. g) smernice však bola zahrnutá úprava právneho inštitútu „celkových nákladov spotrebiteľa spojených s úverom, ktorý zahŕňa všetky náklady vrátane úrokov, provízií, daní a poplatkov akéhokoľvek druhu, ktoré musí spotrebiteľ zaplatiť v súvislosti so zmluvou o úvere a ktoré sú veriteľovi známe, okrem notárskych poplatkov. Tento pojem zahŕňa aj náklady na doplnkové služby súvisiace so zmluvou o úvere, a to najmä poistné, ak spotrebiteľ musí navyše uzavrieť zmluvu o poskytnutí služieb, aby získal úver alebo aby ho získal za ponúkaných podmienok.

Právny inštitút celkových nákladov spojených s úverom bol zahrnutý aj do poľského zákona o spotrebiteľskom úvere (článok 5 bod 6) a je definovaný ako všetky náklady, ktoré je spotrebiteľ povinný znášať v súvislosti so zmluvou o úvere, najmä:

- a) úroky, poplatky, provízie, dane a marže, pokiaľ sú úverovému veriteľovi známe, ako aj;
- b) náklady súvisiace s doplnkovými službami, najmä poistením, ak sa vyžadujú pre poskytnutie úveru alebo pre poskytnutie úveru za ponúkaných podmienok, s výnimkou notárskych poplatkov, ktoré znáša spotrebiteľ.

Vzhľadom na tieto ustanovenia a bezpodmienečnú povahu smernice vznikajú pochybnosti o tom, či vnútroštátny zákonodarca môže zaviesť autonómny pojem „náklady spojené s úverom odlišné od úrokov“, ktorý má vplyv aj na otázku, ktoré z nákladov súvisiacich so zmluvou o úvere možno preniesť na spotrebiteľa. Keďže smernica upravuje právny inštitút celkových nákladov spojených s úverom, ktorý s odkazom na pojem „náklady v súvislosti so zmluvou o úvere“ definuje povolenú mieru záťaže spotrebiteľa, možno sa domnievať, že jedinou povinnosťou členského štátu bolo prevziať ustanovenia smernice do vnútroštátneho práva v rozsahu stanovenom ustanoveniami smernice a pritom dôsledne prihliadať na obsah a rozsah pôsobnosti týchto ustanovení upravujúcich jednotlivé pojmy. Z vyššie uvedeného možno vyvodiť záver, že otázka, aké náklady je spotrebiteľ povinný znášať v súvislosti so zmluvou o úvere, sa mala vyriešiť v rámci právneho inštitútu celkových nákladov spojených s úverom. To

znamená, že prípadné horné hranice zaťaženia spotrebiteľa vyplývajúceho z nákladov súvisiacich so zmluvou o úvere sa stanovujú v rámci právneho inštitútu celkových nákladov spojených s úverom a v súvislosti s takými nákladmi, ktoré tento právny inštitút zahŕňa, teda nákladmi, ktoré vznikli v súvislosti so zmluvou o úvere. Keďže na základe uplatnenia tohto právneho inštitútu možno zvýšiť finančné zaťaženie spotrebiteľa nad hranicu stanovenú právnym inštitútom celkových nákladov spojených s úverom, t. j. nákladov, ktoré vznikli v súvislosti so zmluvou o úvere, nebolo prijatie právneho inštitútu nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov vhodným prostriedkom na dosiahnutie cieľov sledovaných smernicou.

Prekročenie povolených hraníc zaťaženia spotrebiteľa stanovených článkom 3 písm. g) smernice je dôsledkom uplatňovania výpočtovej metódy prijatej vnútroštátnym zákonodarcom v súvislosti s maximálnou sadzbou nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov, t. j. použitia matematického vzorca upraveného v článku 36a zákona o spotrebiteľskom úvere. Pri úprave tohto vzorca sa prihliadalo na percentuálne ukazovatele prevádzkových nákladov, ktoré podnikatelia vynaložili v rámci svojej hospodárskej činnosti spočívajúcej v poskytovaní úverov a pôžičiek. V tomto ohľade sa navyše predpokladalo, že pomocou maximálnej sadzby nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov, určenej na základe tohto vzorca, sa pokryjú náklady na hospodársku činnosť úverových veriteľov a zabezpečí sa ich hospodárska výnosnosť. Z dôvodovej správy k poľskému zákonu o zmene zákona o spotrebiteľskom úvere vyplýva, že vzorec upravený v článku 36a zákona o spotrebiteľskom úvere bol prijatý s ohľadom na náklady hospodárskej činnosti veriteľov a za účelom zabezpečenia hospodárskej výnosnosti ich činnosti. Hlavné prvky tohto vzorca, konkrétne percentuálne ukazovatele 25 % a 30 %, boli napokon prijaté s ohľadom na priemernú výšku prevádzkových nákladov podnikateľov v oblasti poskytovania spotrebiteľských úverov. To znamená, že zákonodarca za náklady spojené s poskytnutím pôžičky alebo úveru nepovažoval len náklady na uzatvorenie alebo splnenie konkrétnej zmluvy konkrétneho spotrebiteľa, ale aj náklady, ktoré sa jednoznačne musia považovať za náklady na hospodársku činnosť (náklady na údržbu databázy zákazníckych údajov, personálne náklady a pod.). Na základe uvedených domnienok sa stanovili percentuálne ukazovatele, ktoré tvoria základné prvky matematického vzorca a slúžia na pokrytie prevádzkových nákladov veriteľov pri poskytovaní pôžičiek a tiež nákladov súvisiacich s rizikom nesplatenia dlhovanej sumy spotrebiteľom. Maximálna sadzba nákladov spojených s úverom, ktoré nezávisia od výšky úroku sa pohybuje od 25 do 100 % celkovej výšky úveru a tvorí za obdobie jedného roka 55 %, za obdobie dvoch rokov 85 % a za ďalšie obdobia 100 % celkovej výšky úveru bez ohľadu na ďalšie trvanie úverového vzťahu¹. Pritom sa však musí zohľadniť, že uvedené percentuálne ukazovatele sú základnými prvkami predmetného matematického

¹ Dôvodová správa k ustawe z 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw (zákon o zmene zákona o dohľade nad Finančným trhom a niektorých ďalších zákonov, Dz.U. z roku 2015, položka 135) VII legislatívne obdobie, uznesenie prijaté Sejmom č. 3460, zverejnené na www.sejm.gov.pl.

vzorca, pretože s pomocou tohto vzorca sa určuje maximálna sadzba nákladov spojených s úverom, ktoré nezávisia od výšky úroku. Úprava matematického vzorca na výpočet výšky týchto nákladov spojených s úverom na základe vyššie uvedených predpokladov mala za následok, že maximálna sadzba nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov sa odpojila od skutočnej výšky nákladov konkrétnej zmluvy o úvere. V konečnom dôsledku teda na spotrebiteľa možno preniesť vyššie finančné zaťaženie. Podnikateľ môže na spotrebiteľa preniesť jednak záťaž vyplývajúcu z maximálnej sadzby nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov a zároveň záťaž vyplývajúcu z úrokov, pričom výška týchto zaťažení navzájom nesúvisí. Celkové náklady spojené s úverom sú teda vyššie ako samotná výška úveru, čoho príkladom je aj prejednávaný právny spor.

Podľa vnútroštátneho súdu je síce samotná snaha o stanovenie maximálnej výšky nákladov, ktoré je spotrebiteľ povinný znášať v súvislosti so zmluvou o úvere, odôvodnená a zlučiteľná so systémom ochrany spotrebiteľa a cieľmi smernice 2008/48/ES, avšak prevzatie tejto snahy s ohľadom na vyššie uvedené úvahy v podobe zavedenia právneho inštitútu maximálnej sadzby nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov a určenia vzorca na výpočet týchto nákladov vzbudzuje pochybnosti. Z článku 3 písm. g) smernice 2008/48/ES vyplýva, že od spotrebiteľa síce možno požadovať, aby znášal náklady, avšak len tie z nich, ktoré súvisia so zmluvou o úvere. Demonstratívny výpočet príkladov takýchto nákladov, akými sú úroky, provízie dane a pod. odôvodňuje záver, že na spotrebiteľa možno preniesť len finančnú záťaž v podobe nákladov, ktoré vyplývajú z uzavretia alebo splnenia konkrétnej zmluvy o úvere. Na rozdiel od toho, náklady, ktoré je povinný znášať veriteľ alebo úverový veriteľ v súvislosti s výkonom hospodárskej činnosti nie sú zahrnuté do rozsahu prípustného zaťaženia, ktoré pre spotrebiteľa vyplýva z nákladov. Takýto názor zjavne zastával aj Súdny dvor v rozsudku zo 16. januára 2014 vo veci C-226/12, *Constructora Principado*. V tomto rozsudku označil prenesenie povinnosti podnikateľa zaplatiť daň zo zvýšenia hodnoty nehnuteľného majetku za neprípustné a poukázal na to, že takáto skutočnosť môže svedčiť o existencii „značnej nerovnováhy“ v zmysle článku 3 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. Čo sa týka prejednáwanej veci, z uvedeného rozsudku možno bez ohľadu na odlišné skutkové okolnosti odvodiť jednotlivé všeobecné zásady, ktoré sa primerane uplatnia v právnych veciach, v ktorých dochádza k prenosu nákladov súvisiacich so zmluvou o úvere na spotrebiteľa. Ide predovšetkým o prípustný rozsah tohto zaťaženia a najmä o to, či je dovolené, aby sa na spotrebiteľa preniesli náklady, ktoré veriteľ alebo úverový veriteľ znáša v súvislosti s výkonom svojej hospodárskej činnosti. Zdá sa teda, že vyššie uvedené ustanovenia zahrnuté do poľského právneho poriadku nezodpovedajú základnej zásade upravenej v článku 3 písm. g) smernice 2008/48/ES, aby sa na spotrebiteľa preniesli len tie náklady, ktoré súvisia so zmluvou o úvere. Úvahy, z ktorých sa vychádzalo pri tvorbe matematického vzorca upraveného v článku 36a zákona o spotrebiteľskom úvere umožnili, aby sa na spotrebiteľa *de facto* preniesli aj náklady, ktoré veriteľ alebo úverový veriteľ znáša v súvislosti s výkonom svojej hospodárskej činnosti. Pri stanovovaní výšky percentuálnych ukazovateľov v rámci tohto vzorca sa totiž

prihliadalo na ukazovatele, ktoré určujú všeobecnú výšku prevádzkových nákladov podnikateľa.

Naopak zahrnutie ustanovení vnútroštátneho právneho poriadku, ktoré umožňujú, aby sa na spotrebiteľa preniesli náklady spojené s úverom, ktoré sú rovnaké alebo takmer rovnaké, ako samotná výška úveru a predovšetkým ustanovení, na základe ktorých možno na spotrebiteľa preniesť náklady, ktoré prevyšujú celkovú výšku úveru, zrejme odporuje cieľom a zásadám smernice 2008/48/ES. Takýto stav je však podľa vnútroštátneho právneho poriadku prípustný, pretože vnútroštátny zákonodarca umožnil, aby sa na spotrebiteľa preniesla jednak maximálna sadzba nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov a jednak úroky. Takéto ustanovenia zakladajú podstatnú nerovnováhu medzi právami a povinnosťami vyplývajúcimi zo zmluvy v neprospech spotrebiteľa. Medzi povinnosťami veriteľa a povinnosťami spotrebiteľa nemôže existovať rovnováha, ak jediná povinnosť veriteľa spočíva v poskytnutí peňažných prostriedkov, kým spotrebiteľ je povinný vrátiť tieto prostriedky spolu s úrokmi a zaplatiť náklady spojené s úverom, ktoré sa zhodujú s výškou úveru alebo sa od nej len v nepatrnej miere odlišujú.

Vzorec pre výpočet maximálnej výšky nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov upravený v zákone o spotrebiteľskom úvere neobsahuje nijaké prvky, na základe ktorých by si bolo možné racionálne spojiť výšku týchto nákladov a výhody veriteľa na jednej strane s výškou úveru na druhej strane. Ukazovatele výšky úveru a doby, na ktorú sa úver poskytuje, nestačia na to, aby s ich pomocou bolo možné stanoviť takú výšku uvedených nákladov, ktorá by zaručovala rovnováhu zmluvných strán a porovnateľnosť vzájomných plnení, pretože hlavnú úlohu v tomto vzorci zohrávajú percentuálne ukazovatele.

Problém spočívajúci v prenose nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov na spotrebiteľa napríklad v podobe provízií, poplatkov za služby alebo súm poistného, je predmetom mnohých žalôb o zaplatenie, o ktorých sa vedie konanie pred vnútroštátnym súdom. Ak si súd vyžiada vyčíslenie skutočných nákladov, ktoré súvisia so zmluvou o úvere, vysvetlenie, za čo sú tieto poplatky účtované a odôvodnenie ich výšky, sa v praxi spravidla obmedzuje len na uvedenie odkazu na matematický vzorec výpočtu maximálnej sadzby nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov a na dôvodovú správu k návrhu novely zákona. Takýto postup opäť vzbudzuje pochybnosti o tom, či náklady stanovené na základe vzorca skutočne zodpovedajú výške nákladov súvisiacich so zmluvou o úvere, ktoré možno preniesť na spotrebiteľa. Náklady spojené s uzavretím a splnením takejto zmluvy nie sú vysoké. Spravidla ich možno pripísať symbolickému posúdeniu kreditnej bonity potenciálneho zákazníka a príprave zmluvy, blanko zmenky a zmenkového vyhlásenia. Vnútroštátny súd používa označenie „symbolické posúdenie“, pretože v prevažnej väčšine prípadov sa úvery a pôžičky poskytujú osobám s vysokými dlhmi, voči ktorým sa vedie mnoho exekučných konaní alebo voči ktorým bolo začaté konanie pre platobnú neschopnosť spotrebiteľa. Uskutočnenie niekoľkých jednoduchých a nekomplikovaných úkonov preto nemôže odôvodňovať náklady vo výške takmer 100 % celkovej výšky úveru. Zmluva, ktorá bola uzatvorená v tejto veci, je dôkazom, že skutočné

náklady spojené s úverom a maximálna sadzba nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov navzájom vôbec nesúvisia, pretože poplatok za poskytnutie úveru, ktorý pripadá na náklady spojené s uzatvorením zmluvy, bol stanovený vo výške 129,00 PLN. Zvyšná dlžná suma nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov vo výške 3 939,00 PLN, ktorá bola výslovne pomenovaná ako provízia, predstavuje skutočnú odmenu žalobkyne, čím sa veriteľka vôbec netají. Treba zohľadniť tú skutočnosť, že už len samotná suma tejto odmeny štvornásobne prevyšuje maximálnu sadzbu kapitálových úrokov za celú dobu poskytnutia úveru a tvorí 78,78 % sumy pôžičky. Takéto finančné zaťaženie spotrebiteľa spĺňa predpoklady značnej zmluvnej nerovnováhy a vzbudzuje pochybnosti o zlučiteľnosti ustanovení zahrnutých do poľského práva so smernicou 2008/48/ES.

Uplatňovanie právneho inštitútu nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov v praxi vedie k záveru, že prijatie takejto právnej úpravy nevedlo k zvýšeniu úrovne ochrany spotrebiteľov, pretože v konečnom dôsledku umožňuje vyššie finančné zaťaženie spotrebiteľov. Zo zmlúv predložených v prebiehajúcich právnych sporoch jednoznačne vyplýva, že z použitia vzorca upraveného v článku 36a zákona o spotrebiteľskom úvere sa stala obvyklá prax a že predstavuje jediné kritérium určenia výšky nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov. Naopak za relevantné kritériá sa nepovažujú ani skutočné náklady spojené s úverom, ani racionálna súvislosť medzi kapitálom a výškou nákladov. V praxi sa výška nákladov spojených s úverom stanovuje paušálne s pomocou tohto vzorca. Takýmto spôsobom dochádza k nadmernému finančnému zaťaženiu spotrebiteľa a bezdôvodnému obohateniu na strane veriteľa. V tomto ohľade treba poznamenať, že sankcia, ktorú zákonodarca stanovil pre prípad prekročenia tejto hornej hranice je klamlivá.

Táto právna úprava sa zároveň spája s radikálnym obmedzením možnosti preskúmať zmluvné podmienky upravujúce tento druh záväzkov a stanovujú ich výšku na základe uvedeného vzorca z hľadiska ich nekalej povahy alebo neplatnosti, pretože odporujú zákonným ustanoveniam, slúžia na obchádzanie zákona alebo odporujú dobrým mravom. Existuje totiž silná tendencia v judikatúre poľských súdov, ktorá sa vyvinula po nadobudnutí účinnosti právnej úpravy maximálnej výšky nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov, podľa ktorej sa zmluvné podmienky upravujúce náklady spojené s úverom odlišné od úrokov nemôžu preskúmať z hľadiska ich nekalej povahy a neplatnosti, ak výška týchto nákladov nepresahuje zákonom stanovenú hornú hranicu. Tento názor vychádza zo správneho predpokladu, že zmluvné podmienky, ktoré sú v súlade so zákonom a rešpektujú zákonom stanovené obmedzenia, nemožno považovať za neplatné alebo nekalé. Nevznikli žiadne pochybnosti o tom, že zmluvné podmienky týkajúce sa výšky provízie alebo iných poplatkov, ktoré je povinný znášať spotrebiteľ, možno skúmať z hľadiska ich neplatnosti alebo nekalej povahy. Neprimeraná výška takýchto nákladov bola účinne upravená prostredníctvom článku 58 Občianskeho zákonníka (absolútna neplatnosť zmluvy) a článku 385¹ Občianskeho zákonníka (nekalé podmienky), pričom aj poplatky vo výške 40 % výšky pôžičky alebo úveru sa považovali za neplatné alebo nekalé.

Obmedzenie možnosti preskúmania zmluvných podmienok týkajúcich sa maximálnej sadzby nákladov spojených s úverom odlišných od úrokov z hľadiska ich zákonnosti resp. nekalej povahy navyše zvädza k zľahčovaniu povinnosti posúdenia kreditnej bonity potenciálnych zákazníkov.

Podľa vnútroštátneho súdu je rozhodnutie o tejto prejudiciálnej otázke potrebné pre vyhlásenie správneho rozhodnutia v právnej veci. Obsah odpovede bude mať priamy vplyv na určenie rozsahu prípustného finančného zaťaženia spotrebiteľa a na objasnenie pojmu „náklady v súvislosti so zmluvou o úvere“. Odpoveď Súdneho dvora má o to väčší význam, že sa k témam, na ktoré sa otázkou poukazuje, sa doposiaľ nevyjadril. Napokon stav, ktorý vyplynul z podstatných rozdielov v judikatúre poľských súdov týkajúcej sa spornej otázky, vedie k ohrozeniu uskutočnenia cieľov smernice a k podstatnému oslabeniu účinnosti predpisov práva Únie.